

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

10 mars 2005

PROPOSITION DE LOI

**créant un Observatoire permanent et fédéral
des pratiques des centres publics
d'action sociale**

(déposée par MM. Yvan Mayeur et André
Frédéric et Mmes Marie-Claire Lambert,
Sophie Pécriaux et Colette Burgeon)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

10 maart 2005

WETSVOORSTEL

**tot oprichting van een Vaste Federale
Waarnemingspost voor de praktische werking
van de openbare centra voor maatschappelijk
welzijn**

(ingediend door de heren Yvan Mayeur en
André Frédéric en de dames Marie-Claire
Lambert, Sophie Pécriaux en Colette Burgeon)

RÉSUMÉ

Les missions des centres publics d'action sociale, incarnation d'un service public d'action sociale caractérisant notre système de protection sociale, évoluent – certainement depuis la mutation du minimex en revenu d'intégration sociale – vers une personnalisation de l'accompagnement des personnes concernées par les services sociaux.

Cette mutation ne peut se faire que moyennant un partage des expériences, nationales et internationales, raison pour laquelle les auteurs de la proposition de loi considèrent nécessaire de créer un organisme destiné à la centralisation de l'information relative au fonctionnement des centres. Il s'agira pour l'Observatoire permanent des pratiques des centres publics d'action sociale d'exercer un rôle à la fois d'accompagnement et de contrôle des pratiques de l'action sociale.

SAMENVATTING

Onze regeling inzake sociale bescherming wordt mede gekenmerkt door een openbare dienst voor maatschappelijk welzijn, die concreet gestalte krijgt in de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. De taken van die centra evolueren – zeker sinds het bestaansminimum werd omgezet in het leefloon – naar een meer persoonlijke begeleiding van de betrokkenen door de sociale diensten.

Die verandering kan alleen tot stand komen door nationale en internationale ervaringen uit te wisselen. Daarom achten de indieners van dit wetsvoorstel het nodig een instantie op te richten die de informatie over de werking van de centra moet samenbrengen. De «Vaste Federale Waarnemingspost voor de praktische werking van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn» zou zowel aan begeleiding doen als aan toezicht op de praktische werking van het maatschappelijk welzijn.

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 51 0000/000 : Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif

QRVA : Questions et Réponses écrites

CRIV : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)

CRABV : Compte Rendu Analytique (couverture bleue)

CRIV : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)

PLEN : Séance plénière

COM : Réunion de commission

MOT : Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 51 0000/000 : Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer

QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden

CRIV : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)

CRABV : Beknopt Verslag (blauwe kaft)

CRIV : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)

PLEN : Plenum

COM : Commissievergadering

MOT : Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des

représentants

Commandes :

Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :

Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Différentes associations de lutte contre la pauvreté et l'exclusion sociale ont fait état, comme elles le soulignèrent notamment lors d'un débat au Sénat, de la difficulté d'application de nombreuses législations visant l'aide ou l'intégration sociale, voire d'une application différente ou contradictoire des dispositions qu'elles prescrivent.

Les centres publics d'action sociale (CPAS) sont concernés par ce débat sur la bonne ou la mauvaise application des normes et il convient de stimuler la réflexion sur les questions liées à l'activité des CPAS et aux pratiques qu'ils développent afin de répondre à la mission légale qui leur est dévolue.

De mauvaises pratiques ou des pratiques trop différentes les unes des autres ou ne respectant ni l'intérêt général ni l'esprit de la loi sont indubitablement de nature à créer des discriminations entre les citoyens et des difficultés de gestion pour les CPAS.

Les divergences d'application ou d'interprétation d'une norme ne favorisent pas un accès correct aux divers services publics administratifs pour tous les citoyens. Cela ne permet pas non plus d'obtenir de ces services des avis éclairés garantissant l'égalité et une certaine sécurité juridique.

Pourtant, il importe que les centres publics d'action sociale puissent remplir pleinement leurs missions légales dans un souci constant de permettre à chacun de mener une vie conforme à la dignité humaine¹.

La loi du 26 mai 2002 concernant le droit à l'intégration sociale, si elle peut poser des difficultés techniques quant à son application, n'en constitue pas moins une amélioration considérable de la législation. La loi de 1974 sur le minimex n'était plus adaptée aux profonds changements économiques et sociaux ni aux nouvelles structures familiales.

¹ Article 1er de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'action sociale.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Diverse verenigingen die armoede en maatschappelijke uitsluiting tegengaan, hebben (onder meer tijdens een gedachtewisseling in de Senaat) gewezen op de moeilijkheid om de talrijke wetten in verband met maatschappelijke bijstand en maatschappelijke integratie toe te passen. Ze hebben zelfs aangegeven dat de bepalingen van die wetten uiteenlopend of op tegenstrijdige wijze ten uitvoer worden gelegd.

De openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's) zijn betrokken partij bij dat debat over de correcte of slechte toepassing van de normen. De reflectie over de kwesties aangaande het optreden van de OCMW's en hoe ze te werk gaan om te beantwoorden aan de wettelijke taak waarmee ze belast zijn, moet worden aangemoedigd.

Een ondeugdelijke of onderling al te verschillende manier van werken, dan wel een praktische werking die noch het algemeen belang noch het opzet van de wet in acht neemt, leiden ongetwijfeld tot discriminaties onder burgers en moeilijkheden inzake het beheer voor de OCMW's.

Uiteenlopende toepassingen of interpretaties van een norm zijn niet bevorderlijk voor een correcte toegang van alle burgers tot de diverse openbare diensten. Dat maakt het evenmin mogelijk om van die diensten weloverwogen adviezen te krijgen die de gelijkheid en een bepaalde rechtszekerheid waarborgen.

Het is nochtans belangrijk dat de openbare centra voor maatschappelijk welzijn hun wettelijke taken ten volle kunnen vervullen, steeds met het streefdoel «eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid»¹.

De tenuitvoerlegging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie kan weliswaar technische moeilijkheden doen rijzen, maar toch is die wet een aanzienlijke verbetering van de wetgeving. De wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum was niet langer aangepast aan de grote economische en sociale veranderingen, noch aan de nieuwe gezinsvormen.

¹ Artikel 1 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Cette importante réforme du minimex met l'accent sur l'insertion sociale des personnes par le travail, la formation ou les études, plutôt que sur une politique d'assistance strictement financière.

Ce nouveau concept, porteur d'une réelle idée de progrès puisqu'il ouvre un droit à l'insertion sociale du demandeur d'aide qui le souhaite, peut susciter des difficultés quant à son application. Il ne suffit donc pas de définir de nouveaux concepts ou de nouvelles philosophies mais il faut veiller à leur bonne application en gardant un œil attentif sur des dérives éventuelles.

La notion d'intégration sociale consiste à construire un projet qui engage une double responsabilité (celle du bénéficiaire de l'aide et celle de la communauté tout entière) et qui doit aboutir à une réinscription du bénéficiaire du revenu d'intégration sociale dans le régime commun ou dans celui du travail ou de la sécurité sociale.

De nombreux CPAS mènent des projets volontaristes permettant d'appuyer une nouvelle politique d'insertion sociale, rompant avec le cercle vicieux de l'exclusion, dont une simple logique d'assistance ne peut extraire l'individu. En cela, ces derniers remplissent pleinement leur rôle.

La loi concernant le revenu d'intégration sociale puise d'ailleurs ses racines au cœur des *bonnes* pratiques des CPAS. Ses détracteurs s'appuient sur les *mauvaises* pratiques de ceux-ci.

Cette constatation souligne malheureusement le fait que la loi, bien qu'offrant des garanties et des moyens supplémentaires ou en tout cas ouvrant de nouveaux horizons, ne changera pas, à elle seule, l'ensemble du système. Il s'avère nécessaire de rester vigilant et de conserver des possibilités d'intervenir si les droits des usagers des CPAS ne sont pas respectés, afin que l'esprit de la loi ne reste pas lettre morte.

L'enjeu qui se pose désormais est celui de dynamiser les CPAS afin qu'ils procurent cette possibilité d'intégration sociale.

C'est la raison pour laquelle la présente proposition de loi plaide pour la mise sur pied d'un observatoire des pratiques des CPAS dans le but de relayer les critiques et les revendications relatives au fonctionnement de ceux-ci.

Die grondige hervorming van het bestaansminimum richt zich vooral op de inschakeling van het individu in de samenleving (via arbeid, opleiding of studie), veel meer dan op een beleid van louter financiële bijstand.

De toepassing van dat nieuwe concept, dat een echt idee van vooruitgang inhoudt aangezien het voor de steunaanvrager die het wenst het recht op maatschappelijke inschakeling opent, kan moeilijkheden veroorzaken. Het volstaat dus niet nieuwe concepten of opvattingen uit te werken, er moet tevens voor worden gezorgd dat ze goed worden toegepast en men moet waakzaam zijn voor eventuele uitwassen.

He begrip «maatschappelijke integratie» bestaat erin een project uit te werken waarbij een dubbele verantwoordelijkheid vereist is: die van de begunstigde van de steun en die van de hele samenleving. Dat project moet ertoe leiden dat de leefloner opnieuw wordt opgenomen in het algemeen stelsel, in dat van de arbeid of in dat van de sociale zekerheid.

Tal van OCMW's zetten voluntaristische projecten op die de mogelijkheid bieden een nieuw beleid inzake maatschappelijke inschakeling te steunen en een einde te maken aan de vicieuze cirkel van de uitsluiting waar het individu niet aan kan ontsnappen door bijstand alleen. In dat opzicht spelen de OCMW's hun rol voluit.

De wet inzake het leefloon vindt trouwens haar oorsprong in de *deugdelijke* praktijken van de OCMW's. Zij die ertegen gekant zijn, baseren zich op hun *slechte* praktijken.

Die vaststelling geeft jammer genoeg aan dat de wet alleen niet het hele systeem zal wijzigen, ofschoon die wet garanties en middelen biedt die aanvullend zijn of in ieder geval nieuwe perspectieven openen. Het blijkt nodig waakzaam te blijven en mogelijkheden te behouden om op te treden als de rechten van degenen die zich tot de OCMW's wenden niet in acht worden genomen, zodat het opzet van de wet invulling krijgt.

Thans is het erom te doen aan de OCMW's een nieuwe impuls te geven zodat ze die mogelijkheid tot maatschappelijke integratie verschaffen.

Daarom pleit dit wetsvoorstel voor de oprichting van een waarnemingspost voor de praktische werking van de OCMW's, teneinde gevolg te geven aan de kritieken en eisen inzake hun optreden.

Lors des débats en commission de la Santé publique de la Chambre, la question de la création d'un observatoire a été soulevée à plusieurs reprises².

Nombreux sont les centres qui mènent des politiques nouvelles et originales offrant aux personnes des réponses adaptées aux situations souvent complexes auxquelles font face les travailleurs sociaux devant les aider. D'autres interprètent la loi de manière trop restrictive et imposent aux demandeurs d'aide des obligations inutiles ou injustifiées.

Face à une pauvreté persistante non seulement dans notre pays mais aussi dans l'ensemble de l'espace européen, les CPAS – ou leur équivalent – ont un rôle capital à jouer pour enrayer toute forme d'exclusion. Cet objectif ne pourra être atteint qu'en renforçant et en développant la qualité des services offerts aux usagers et l'efficacité de leur fonctionnement.

Les missions confiées au CPAS sont nombreuses. Certaines lui sont explicitement confiées par la loi. Nous pensons ainsi à l'octroi du minimex, devenu revenu d'intégration sociale³, à l'aide médicale urgente⁴, à l'affiliation à une mutuelle⁵, à la mise au travail⁶, aux avances sur pensions alimentaires⁷, à la protection des mineurs ou encore à l'aide aux personnes sans-abri⁸, mais aussi à tout ce que peuvent recouvrir la notion d'intégration sociale, la problématique des personnes âgées et le logement.

Outre ses missions obligatoires, le CPAS a la faculté de créer, de développer et de gérer tous les services à caractère social qu'il estime nécessaire.

Les missions sont nombreuses, variées, obligatoires ou facultatives. Pour ce faire, le CPAS doit disposer d'une certaine autonomie dans le choix des méthodes utilisées pour parvenir à remplir ses missions sans préjudice de l'article 59 de la loi organique qui lui prescrit de suivre les méthodes du travail social les plus adaptées.

² Voy. DOC 50 1603/004 et notamment p.19.

³ Loi du 26 mai 2002 concernant le droit à l'intégration sociale, art.2 (anc. art. 1er de la loi du 7 août 1974).

⁴ Lois du 8 juillet 1964 et du 22 février 1998.

⁵ Loi organique, art.60 § 5.

⁶ Voy. la loi du 26 mai 2002, précitée.

⁷ À cet égard, voyez la loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du ministère des Finances.

⁸ Voyez DOC 50 2134/001.

De oprichting van een waarnemingspost is herhaaldelijk geopperd tijdens de besprekingen in de kamercommissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing².

Tal van centra voeren een nieuw en origineel beleid dat de mensen een antwoord biedt dat aangepast is aan de vaak complexe situaties waarmee de maatschappelijk werkers die ze moeten bijstaan, te kampen hebben. Andere centra geven aan de wet een te beperkende uitlegging en leggen nutteloze of onverantwoorde verplichtingen op aan wie om hulp vraagt.

Ten aanzien van een aanhoudende armoede, niet alleen in België maar ook in heel Europa, hebben de OCMW's – of de tegenhangers daarvan – een heel belangrijke rol te vervullen om iedere vorm van uitsluiting weg te werken. Die doelstelling kan maar worden gehaald door een verbetering en een uitbreiding van de kwaliteit van de aan de gebruikers geboden diensten en van de doeltreffendheid van de werking ervan.

De OCMW's hebben tal van taken, waarvan sommige uitdrukkelijk bij wet aan die centra worden opgelegd. Dat geldt voor de toekenning van het bestaansminimum, dat het leefloon is geworden³, de dringende geneeskundige hulpverlening⁴, aansluiting bij een ziekenfonds⁵, de tewerkstelling⁶, de voorschotten op uitkeringen tot onderhoud⁷, de bescherming van de minderjarigen en de hulp aan daklozen, maar ook voor alles wat kan ressorteren onder de maatschappelijke integratie, het bejaardenvraagstuk en de huisvesting.

Naast die verplichte taken kan het OCMW alle diensten van maatschappelijke aard die het nodig acht oprichten, ontwikkelen en beheren.

De taken zijn talrijk en gevarieerd, verplicht of facultatief. Het OCMW moet daartoe over een bepaalde autonomie beschikken inzake de keuze van de methoden om die taken te kunnen vervullen zonder afbreuk te doen aan artikel 59 van de organieke wet, op grond waarvan het OCMW zijn taak dient te vervullen «volgens de meest aangepaste methoden van het maatschappelijk werk».

² Zie DOC 50 1603/004 en meer bepaald blz. 19.

³ Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, artikel 2 (vroeger artikel 1 van de wet van 7 augustus 1974).

⁴ Wetten van 8 juli 1964 en 22 februari 1998.

⁵ Organieke wet, artikel 60, § 5.

⁶ Zie de voormelde wet van 26 mei 2002.

⁷ Zie in dat opzicht de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën.

On comprend aisément que ces activités diversifiées doivent s'adapter aux variations que connaît notre société. La réalisation des missions des CPAS implique que l'ensemble des intervenants, pouvoirs publics, centres et usagers, partagent leurs expériences et leurs difficultés respectives.

Une réflexion cohérente doit être menée de manière méthodique afin d'engranger un processus de modernisation de la politique sociale menée par les centres et les pouvoirs publics.

Chaque centre doit, lorsqu'il applique la loi, tenir compte de l'esprit de celle-ci mais aussi du caractère de plus en plus diversifié du public devant être aidé ou conseillé. Cette diversité impose notamment au centre de proposer des contrats de plus en plus individualisés et de tenir compte de tous les paramètres qui entourent une personne en reconnaissant ses différences et ses aptitudes, en prenant soin d'analyser ses besoins et en tenant compte de ses souhaits.

La réflexion ne doit pas viser uniquement les missions légales ou celles mises en œuvre dans le cadre de la marge de manœuvre laissées aux centres mais elle doit aussi s'appuyer sur les méthodes de travail proprement dites, tant au niveau interne qu'au niveau externe.

Même si beaucoup de CPAS prennent des initiatives de qualité et pratiquent ou pratiquaient déjà avant l'entrée en vigueur de la nouvelle loi une politique d'intégration sociale, il faut améliorer le fonctionnement des centres afin de tendre à la meilleure application possible de la loi pour laquelle des difficultés d'interprétation existent ou peuvent exister.

Il est possible d'atteindre cet objectif en instaurant un dialogue productif, constructif et en partageant des expériences et des projets.

C'est à la lumière des pratiques nationales mais aussi européennes que l'élaboration de ces derniers devra être pensée.

L'objectif de la présente proposition de loi est de créer, un observatoire permanent – et fédéral – des pratiques des CPAS et ce, par l'entremise des pouvoirs publics, qui constituera un lieu d'études et de réflexion mais aussi un organe de surveillance de la bonne application de la loi.

Het ligt voor de hand dat men bij de uitvoering van die uiteenlopende activiteiten de veranderingen in onze samenleving niet over het hoofd mag zien. De uitvoering van de taken van de OCMW's vereist dat alle betrokkenen, dus de overheid, de centra en de gebruikers, hun respectieve ervaringen en moeilijkheden samenbrengen.

Er moet coherent en methodisch worden nagedacht over hoe werk kan worden gemaakt van een modernisering van het maatschappelijk beleid van de centra en van de overheid.

Elk centrum moet bij de tenuitvoerlegging van de wet rekening houden met de strekking van die wet, maar tevens met de almaar grotere verscheidenheid van het publiek dat hulp of raad nodig heeft. Die verscheidenheid noopt de centra er onder meer toe almaar meer geïndividualiseerde contracten aan te bieden en rekening te houden met alle parameters omtrent een persoon, door zijn eigenheid en zijn bekwaamheden te onderkennen, zijn noden te onderzoeken en zijn wensen in aanmerking te nemen.

Die reflectie moet niet alleen betrekking hebben op de bij wet opgelegde taken, of op de taken die de OCMW's vervullen in het kader van de hun toegekende handelingsvrijheid. Er moet ook worden nagedacht over de werkmethodes zelf, zowel intern als extern.

Tal van OCMW's nemen kwaliteitsvolle initiatieven en voeren een beleid van maatschappelijke integratie, of deden dat reeds vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet. Toch moet de werking van de centra worden verbeterd, met het oog op een zo goed mogelijke toepassing van de wet waarvoor interpretatiemoeilijkheden bestaan of kunnen bestaan.

Die doelstelling kan worden gehaald door een productieve en constructieve dialoog in te stellen, en door ervaringen en projecten samen te brengen.

Die projecten zullen moeten worden uitgewerkt in het licht van de nationale maar ook Europese praktische werking.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de overheid een vaste – en federale – waarnemingspost voor de praktische werking van de OCMW's te doen oprichten. Het zal gaan om een forum voor onderzoek en reflectie, maar tevens om een instantie die toezicht zal houden op de deugdelijke tenuitvoerlegging van de wet.

L'Observatoire devra disposer d'une capacité d'analyse et de possibilités suffisantes – financières et d'action - pour traiter les résultats obtenus par ses études et recherches pour ensuite formuler des avis et des recommandations. Les données récoltées serviront de base à la rédaction d'un rapport annuel.

L'Observatoire pourra également formuler en dehors de son rapport annuel tout avis ou recommandation et les transmettre à tout moment aux autorités compétentes ainsi qu'à toutes les personnes et associations ou fédérations concernées.

L'Observatoire pourra être consulté par tout centre ou toute personne – usager ou non d'un centre – désireux d'obtenir un avis ou une réponse sur telle ou telle pratique ou sur la manière d'agir par rapport à une disposition légale.

Lors de ses contacts avec tout organisme, institution, autorité publique ou personne, le personnel de l'Observatoire sera tenu au secret professionnel et au respect de la vie privée des demandeurs d'aide.

L'Observatoire pourra prendre des initiatives allant dans le sens d'une meilleure compréhension des lois et des règlements sans bien sûr se substituer au législateur ni empiéter sur ses compétences. Il n'est pas non plus question de se substituer au pouvoir judiciaire mais le rapport annuel comprendra notamment des recommandations formulées pour devenir un instrument précieux auquel pourront avoir recours les cours et tribunaux. Les avis et recommandations doivent être dénués de toute connotation subjective.

Une harmonisation de la jurisprudence freinera le développement des discriminations et inégalités potentielles. Par ailleurs, les avis et recommandations formeront une jurisprudence à part entière, publiée et largement diffusée – ce qui n'est pas dénué d'intérêt ou d'utilité dans la mesure où c'est tout un secteur qui se donne des règles d'interprétation ainsi qu'un code de conduite qu'il s'engage à respecter afin de continuer à œuvrer pleinement dans le domaine de l'aide sociale.

Avec le temps, les publics usagers se sont diversifiés et les situations sociales sont souvent devenues complexes. La complexité des institutions belges et les modes de relations entre les différents niveaux de pouvoir ne facilitent pas la tâche des centres et, par con-

De Waarnemingspost zal moeten beschikken over een analysecapaciteit en voldoende financiële en actiemogelijkheden om de via zijn studiewerk en onderzoek verkregen resultaten te verwerken en vervolgens adviezen en aanbevelingen te formuleren. De samengebrachte gegevens zullen dienen als basis voor een jaarverslag.

De Waarnemingspost zal naast zijn jaarverslag ook adviezen of aanbevelingen kunnen formuleren, en ze te allen tijde verzenden aan de bevoegde overheden en aan alle betrokken personen, verenigingen of federaties.

De Waarnemingspost kan worden geraadpleegd door ieder OCMW of iedere persoon – al dan niet gebruiker van een centrum – zo dat OCMW of die persoon een advies of een antwoord wenst over een of andere praktijk, dan wel over hoe een wettelijke bepaling invulling krijgt.

Tijdens de contacten met om het even welke instantie, instelling, overheid of persoon zijn de personeelsleden van de Waarnemingspost gebonden aan het beroepsgeheim en aan de inachtneming van de persoonlijke levenssfeer van de personen die om steun verzoeken.

De Waarnemingspost kan initiatieven nemen met het oog op een beter begrip van de wetten en reglementen, zonder uiteraard in de plaats te treden van de wetgever of diens bevoegdheden aan te tasten. Er is evenmin sprake van de plaats in te nemen van de rechterlijke macht, maar het jaarverslag zal onder meer aanbevelingen bevatten, die een waardevol instrument zijn waarvan de hoven en de rechtbanken dan gebruik kunnen maken. De adviezen en de aanbevelingen mogen geen enkele subjectieve connotatie bevatten.

Een harmonisatie van de rechtspraak zal de totstandkoming van discriminaties en mogelijke ongelijkheden afremmen. Voorts zullen de adviezen en de aanbevelingen een volwaardige jurisprudentie vormen, die zal worden gepubliceerd en ruim verspreid – wat niet zonder belang of nut is, aangezien het gaat om een sector die zichzelf interpretatieregels en een gedragscode oplegt die hij belooft na te leven, met de bedoeling ten volle te blijven werken in het veld van de maatschappelijke bijstand.

In de loop der jaren is het OCMW-publiek sterk veranderd en zijn de sociale toestanden vaak complexer geworden. De complexiteit van de Belgische instellingen en de wijze waarop de diverse bevoegdheidsniveaus zich tot elkaar verhouden, maken de taak van

séquent, l'aide d'un tiers tel l'Observatoire n'est pas inutile.

Dans d'autres domaines, comme la santé publique ou encore le surendettement, ce type d'organisme a déjà été créé et rend service à la collectivité dans son ensemble en favorisant les rapports entre les différents interlocuteurs, autorités publiques, particuliers, etc.

Les missions confiées à l'Observatoire pourront être étendues en fonction des besoins éventuels des centres ou suite à toute législation nouvelle.

La Belgique, avec son système performant de protection sociale, doit continuer de promouvoir l'idée d'un service public d'action sociale. Cependant, il est opportun si l'on souhaite améliorer le système, de s'ouvrir à d'autres pratiques ou à d'autres recommandations basées sur les législations étrangères, principalement européennes.

Désormais, il ne s'agit plus d'appliquer uniquement la loi sans prêter une attention particulière à différentes initiatives ou projets impliquant des partenariats sans cesse plus larges et plus systématiques.

L'Observatoire aura aussi pour fonction d'anticiper, de prévenir, de détecter et d'analyser les besoins des usagers en suggérant des réformes ou des lignes directrices (notamment par le biais d'avis).

L'Observatoire devra dans le cadre de ses missions se pencher sur les compétences et attitudes actuelles des centres pour en souligner les carences et proposer des réformes, ou se prononcer sur les comportements qu'il est souhaitable d'adopter ou d'abandonner.

Ainsi, par la création d'un Observatoire permanent et fédéral des pratiques des CPAS, un échange des bonnes pratiques des centres sera favorisé et de nouveaux services seront développés.

de OCMW's er niet makkelijker op. Bijgevolg zou de hulp van een derde actor, zoals de Waarnemingspost, niet nutteloos zijn.

In een aantal andere domeinen, zoals de volksgezondheid of de overmatige schuldenlast, werd een soortgelijk orgaan opgericht dat de samenleving in haar geheel dienstig is doordat het de band tussen de diverse gesprekspartners, overheden, particulieren enzovoort versterkt.

De aan de Waarnemingspost opgedragen taken kunnen worden uitgebreid al naar gelang de eventuele noden van de OCMW's, of om in te spelen op iedere nieuwe wetgeving.

Met zijn uitmuntend stelsel inzake sociale bescherming moet België verder de idee van een openbare dienst voor maatschappelijk welzijn blijven verdedigen. Wil men het stelsel verbeteren, lijkt het evenwel beter open te staan voor andere praktijkvoeringen of voor andere aanbevelingen die op buitenlandse – in hoofdzaak Europese – wetgevingen gebaseerd zijn.

Voortaan zal het niet enkel volstaan uitsluitend de wet toe te passen, zonder een bijzondere aandacht te laten uitgaan naar diverse initiatieven of projecten waarbij steeds systematischer almaar ruimere partnerschappen worden betrokken.

Voor de Waarnemingspost zal ook een rol weggelegd zijn om vooraf op de noden van de gebruikers in te spelen, die noden te voorkomen, aan het licht te brengen en te analyseren door terzake hervormingen of richtsnoeren (inzonderheid door middel van adviezen) voor te stellen.

In het raam van zijn takenpakket zal de Waarnemingspost zich moeten buigen over de vraag wat de huidige bevoegdheden van de OCMW's zijn en hoe ze zich opstellen. Vervolgens kan de Waarnemingspost aangeven waar een en ander schort en hervormingen voorstellen, of zich uitspreken over welke handelwijzen de centra het best aannemen dan wel achterwege laten.

Op die manier zal de oprichting van een Vaste Federale Waarnemingspost voor de praktische werking van de OCMW's, een uitwisseling inzake deugdelijke *praxis* van de centra bevorderen en zullen nieuwe diensten worden ontwikkeld.

COMMENTAIRES DES ARTICLES

Article 2

Par «centres publics d'action sociale», on entend au sens de la présente loi, les centres dont il est question dans la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'action sociale.

La mission de l'Observatoire prévue dans cet article vise à encourager et à développer les bonnes pratiques au sein des centres publics d'action sociale afin que celles-ci soient diffusées au niveau fédéral dans le souci de tendre à la meilleure émancipation possible des personnes, usagers des centres.

Art. 3

L'article 3 décrit les missions de l'Observatoire. Celui-ci disposera d'une large marge de manœuvre afin de réaliser ses objectifs.

L'Observatoire peut bien entendu prendre toutes les initiatives jugées utiles dans les limites de ses attributions, c'est-à-dire sans empiéter sur les compétences octroyées à d'autres instances ou institutions et notamment au pouvoir judiciaire.

Il ne s'agit pas d'une instance judiciaire instruisant des cas individuels ni d'un organe de recours des décisions rendues par les juridictions du travail, notamment en ce qui concerne l'article 3, 4°.

L'Observatoire devrait devenir un centre de référence par la collecte des données relatives à l'intégration sociale et par sa jurisprudence découlant des avis rendus ou des recommandations formulées.

Le personnel de l'Observatoire est tenu au secret professionnel ainsi qu'au respect de la vie privée des demandeurs d'aide.

Afin de garantir l'efficacité de l'Observatoire, il importe dans l'intérêt général que celui-ci travaille en synergie avec le ministre compétent et toutes les autres instances concernées.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELN

Artikel 2

Onder «openbare centra voor maatschappelijk welzijn» verstaat men, in deze wet, de centra die zijn bedoeld in de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

De in dit artikel opgenomen taak van de Waarnemingspost strekt ertoe aan te sporen tot een deugdelijke *praxis* binnen de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, alsmede die *praxis* te ontwikkelen. Daarbij ligt het tevens in de bedoeling aan een en ander op federaal niveau bekendheid te geven, waarbij men ernaar streeft de emancipatie van het OCMW-cliënteel zo optimaal mogelijk te laten gebeuren.

Art. 3

Artikel 3 omschrijft het takenpakket van de Waarnemingspost, die over een ruime armslag zal beschikken om zijn doelstellingen te halen.

De Waarnemingspost kan uiteraard alle initiatieven nemen die hij nuttig acht binnen de klijlijnen van zijn bevoegdheid, dus zonder in de bevoegdheden te treden die aan andere instanties of instellingen – en inzonderheid aan de rechterlijke macht – toegewezen zijn.

Het betreft geen rechterlijke instantie die individuele dossiers zal onderzoeken, noch een beroepsorgaan waarbij men beroep kan aantekenen tegen de door de arbeidsrechtbanken gewezen vonnissen; dit heeft vooral betrekking op artikel 3, 4°.

De Waarnemingspost zou moeten uitgroeien tot een referentiecentrum door het samenbrengen van gegevens met betrekking tot de maatschappelijke integratie en door zijn jurisprudentie, voortvloeiend uit de verleende adviezen of uit de geformuleerde aanbevelingen.

De personeelsleden van de Waarnemingspost zijn gebonden door het beroepsgeheim en moeten tevens de persoonlijke levenssfeer eerbiedigen van de personen die om bijstand verzoeken.

Teneinde de efficiënte werking van de Waarnemingspost te waarborgen, wordt het algemeen belang gediend als hij nauw met de bevoegde minister en met alle overige instanties samenwerkt.

Art. 4

La création du statut organique par le Roi par arrêté délibéré en Conseil des ministres est de nature à garantir l'indépendance et l'impartialité de l'Observatoire.

Le statut précité et la manière dont le financement sera établi devront accorder à l'Observatoire l'autonomie et l'indépendance voulue par la présente proposition.

En effet, pour obtenir des résultats satisfaisants, il convient de donner à l'Observatoire les moyens d'assurer la réalisation optimale de ses missions.

Art. 5

L'Observatoire remettra annuellement un rapport au ministre compétent qui se chargera de le transmettre au Parlement.

Art. 6

Les missions dévolues à l'Observatoire sont nombreuses et de différentes natures.

Il convient d'assurer une liaison entre l'Observatoire et les autres instances, centres ou autorités et de coordonner l'ensemble de ses activités. Pour ce faire, il est proposé de créer au sein de l'Observatoire un Comité scientifique chargé du suivi de ses activités.

L'Observatoire se veut un service public de nature fédérale.

Son Comité de gestion doit refléter les sensibilités sociales et institutionnelles de notre pays.

Il sera composé de représentants des autorités et des partenaires sociaux, d'experts et de travailleurs de terrain. Cette composition hybride favorisera la liaison entre l'Observatoire et les différentes composantes de la société (syndicats, secteur associatif, représentants des usagers des centres, pouvoirs publics locaux et fédéraux,...) qui, par ailleurs, sont elles-mêmes des acteurs ou des interlocuteurs en matière d'aide

Art. 4

Het feit dat de Waarnemingspost middels een organiek statuut door de Koning, bij een na overleg in de Ministerraad vastgesteld besluit wordt opgericht, staat borg voor de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid ervan.

Dat statuut en de wijze waarop de financiering van de Waarnemingspost zal geschieden, zullen hem de door dit wetsvoorstel gewenste autonomie en onafhankelijkheid bieden.

Om afdoende resultaten te boeken, is het immers nodig de Waarnemingspost te voorzien van de middelen die vereist zijn om zijn taken optimaal te vervullen.

Art. 5

Jaarlijks bezorgt de Waarnemingspost een verslag aan de bevoegde minister, die het op zijn beurt aan het Parlement verzendt.

Art. 6

De aan de Waarnemingspost toegewezen taken zijn talrijk en van diverse aard.

Zo moet worden gezorgd dat tussen de Waarnemingspost en de overige instanties, centra of overheden een band tot stand komt en dat het geheel van de activiteiten van de Waarnemingspost wordt gecoördineerd. Daartoe wordt voorgesteld om binnen de Waarnemingspost een wetenschappelijk comité op te richten, dat met ermee zal worden belast de activiteiten van die dienst op te volgen.

Het ligt in de bedoeling dat de Waarnemingspost een federale openbare dienst wordt.

De samenstelling van het Beheerscomité moet een weerspiegeling zijn van de sociale en institutionele gelaagdheden van ons land.

Dat Beheerscomité zal samengesteld zijn uit vertegenwoordigers van de overheden en van de sociale partners, alsmede uit deskundigen en veldwerkers. Die brede samenstelling zal de contacten bevorderen tussen de Waarnemingspost en de diverse geledingen van de maatschappij (vakbonden, verenigingsleven, vertegenwoordigers van het OCMW-cliënteel, lokale en federale overheden, ...). Al die geledingen zijn voorts

sociale, d'intégration sociale ou d'aide aux personnes.

Les membres du Comité désignés devront faire état d'une expérience de cinq années dans les domaines relatifs à l'aide sociale, à l'intégration sociale et de l'aide aux personnes. Le but étant de favoriser l'expérience par rapport à des compétences purement académiques.

En outre, il est intéressant de souligner que l'Observatoire se veut un organe à vocation scientifique et qu'il se doit donc de laisser une place aux experts alliant leur travail à celui de personnes de terrain, bien que les premiers peuvent également être des personnes de terrain.

La composition du Comité devra à la fois être représentative du secteur et à la fois être déterminée en fonction de l'intérêt des membres pour la problématique de l'action sociale.

Yvan MAYEUR (PS)
André FRÉDÉRIC (PS)
Marie-Claire LAMBERT (PS)
Sophie PÉCRIAUX (PS)
Colette BURGEON (PS)

zelf actoren of gesprekspartners inzake maatschappelijke bijstand, maatschappelijke integratie of hulpverlening aan personen.

De door het comité aangewezen leden moeten kunnen bogen op een ervaring van vijf jaar in de domeinen met betrekking tot de maatschappelijke bijstand, de maatschappelijke integratie en de hulpverlening aan personen. Daarbij ligt het in de bedoeling ervaring te laten prevaleren boven louter theoretische bekwaamheden.

Bovendien is het interessant te onderstrepen dat de Waarnemingspost ook een wetenschappelijke taak te vervullen heeft. In dat raam zal de Waarnemingspost het aan zichzelf verplicht zijn voldoende plaats in te ruimen voor deskundigen die hun werk aan dat van veldwerkers kunnen koppelen, waarbij zij aangestipt dat eerstgenoemden tevens op het terrein werkzaam kunnen zijn.

De wijze waarop het Comité is samengesteld, moet representatief voor de sector zijn en tevens afhangen van de belangstelling die de leden ervan voor het vraagstuk van het maatschappelijk welzijn betonen.

PROPOSITION DE LOI**CHAPITRE IER****Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II**De l'Observatoire permanent et fédéral des pratiques des CPAS****Art. 2**

Il est institué un «Observatoire permanent et fédéral des pratiques des CPAS», ci-après dénommé «l'Observatoire» auprès du SPP Intégration sociale, Lutte contre la pauvreté et Economie sociale.

L'Observatoire est classé dans la catégorie B de l'article 1er de la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public.

L'Observatoire a pour mission de rechercher et de traiter l'ensemble des données relatives aux pratiques des centres publics d'action sociale afin d'en assurer la publicité par voie d'avis et de formuler des recommandations aux centres dans un souci de cohérence entre ces derniers quant à l'application et à l'interprétation des normes relevant de leurs missions légales ou de toute autre activité qu'ils exerceraient.

Dans l'accomplissement de ses missions, l'observatoire s'inspire des expériences menées ou des projets pratiqués au niveau de l'Union européenne. À cet égard, l'Observatoire établit des contacts et des synergies avec ses équivalents européens ainsi qu'avec les représentants des autorités publiques dans les pays de l'Union ayant l'aide sociale dans leurs attributions.

WETSVOORSTEL**HOOFDSTUK I****Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 de van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Vaste Federale Waarnemingspost voor de praktische werking van de OCMW's****Art. 2**

Bij de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie wordt een Vaste Federale Waarnemingspost voor de praktische werking van de OCMW's – hierna «de Waarnemingspost» genoemd – opgericht.

De Waarnemingspost wordt ingedeeld in de categorie B van artikel 1 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

De Waarnemingspost heeft als taak alle gegevens over de praktische werking van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn samen te brengen en te verwerken, teneinde de bekendmaking ervan te waarborgen door middel van adviezen en door het formuleren van aanbevelingen ten behoeve van de centra, waarbij het streven voorligt om de OCMW-werking te stroomlijnen op het stuk van de toepassing en de interpretatie van de normen die onder hun bij wet opgelegde taken vallen, dan wel van iedere andere activiteit die ze uitoefenen.

Bij het vervullen van zijn taken laat de Waarnemingspost zich leiden door experimenten dan wel projecten die in de Europese Unie werden opgezet. In dat verband legt de Waarnemingspost contacten en werkt hij nauw samen met zijn evenknieën in de Europese Unie, alsmede met de vertegenwoordigers van de overheden in de landen van de Europese Unie die bevoegd zijn voor maatschappelijke bijstand.

Art. 3

L'Observatoire est chargé:

1° de collecter toutes les données disponibles relatives à l'action sociale au sens large;

2° d'effectuer toutes les études et recherches nécessaires à l'accomplissement de sa mission;

3° d'émettre des avis et d'adresser des recommandations à tout organisme ou institution, centre public d'action sociale, ainsi qu'aux pouvoirs publics;

4° d'aider dans les limites de sa mission toute personne sollicitant une consultation sur l'étendue de ses droits et obligations;

5° d'assurer une aide et un soutien aux centres publics d'action sociale;

6° d'assurer le contrôle et le suivi des plans de lutte contre la pauvreté mis en place par les pouvoirs publics.

L'Observatoire peut en outre demander un avis à propos de toute information utile à sa mission et ce auprès de tout centre public d'action sociale, de toute autorité.

L'article 458 du Code pénal est applicable au personnel de l'Observatoire.

Art. 4

Le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, le statut organique de l'Observatoire.

Le statut organique de l'Observatoire comprend la structure de celui-ci, le nombre, le statut ainsi que les modalités de désignation de ses membres.

Il détermine également le mode de financement de l'Observatoire.

Art. 3

De Waarnemingspost wordt ermee belast:

1° alle beschikbare gegevens over het maatschappelijk welzijn in de ruime zin van het woord samen te brengen;

2° alle studiewerk en onderzoek te verrichten dat nodig is voor het vervullen van die taak;

3° adviezen uit te brengen en aanbevelingen te richten aan ieder orgaan of aan iedere instelling, openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, alsmede aan de overheid;

4° binnen de perken van zijn taak iedereen te helpen die om raad vraagt over de reikwijdte van zijn rechten en verplichtingen;

5° de openbare centra voor maatschappelijk welzijn met raad en daad bij te staan;

6° toezicht uit te oefenen op de door de overheid opgezette plannen tot bestrijding van de armoede en die plannen op te volgen.

Bovendien kan de Waarnemingspost elk openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn en iedere overheid om advies verzoeken omtrent iedere informatie die nuttig is voor het vervullen van zijn taak.

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de personeelsleden van de Waarnemingspost.

Art. 4

Bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, legt de Koning het organiek statuut van de Waarnemingspost vast.

Het organiek statuut van de Waarnemingspost omvat de structuur ervan, het aantal en het statuut van de leden, alsmede de wijze waarop die leden worden aangewezen.

Het organiek statuut bepaalt tevens de financieringswijze van de Waarnemingspost.

Art. 5

L'Observatoire publie annuellement un rapport relatif à ses activités.

Le rapport est communiqué au ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions, à la Chambre des représentants et au Sénat.

CHAPITRE III

Du Comité

Art. 6

Un Comité est institué au sein de l'Observatoire.

Il a pour compétence la gestion, le suivi et la coordination des activités de l'Observatoire.

Le Comité est composé, en nombre égal:

- a) de représentants des pouvoirs publics fédéraux;
- b) de représentants des pouvoirs publics locaux;
- c) de représentants des partenaires sociaux;
- d) de représentants des travailleurs sociaux tant du secteur public que du secteur privé;

Le Comité peut dans le cadre de ses compétences s'entourer de l'avis d'experts.

Le Roi détermine par arrêté délibéré en Conseil des ministres, le mode de présentation des membres du Comité, le nombre des membres le composant ainsi que les règles de son fonctionnement. Il nomme le président et les membres du Comité.

Art. 7

Le Comité désigne en son sein deux vice-présidents et un secrétaire.

Le Comité élabore un règlement pour toutes les autres modalités d'application afférentes au fonctionnement de l'Observatoire.

Le règlement doit être approuvé par le ministre ayant l'Intégration sociale dans ses attributions.

Art. 5

Jaarlijks publiceert de Waarnemingspost een verslag met betrekking tot zijn activiteiten.

Het verslag wordt bezorgd aan de minister, bevoegd voor Maatschappelijke Integratie, aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en aan de Senaat.

HOOFDSTUK III

Het Comité

Art. 6

Binnen de Waarnemingspost wordt een Comité opgericht.

Het Comité wordt bevoegd om de activiteiten van de Waarnemingspost te beheren, op te volgen en te coördineren.

Het Comité wordt paritair samengesteld uit:

- a) vertegenwoordigers van de federale overheden;
- b) vertegenwoordigers van de lokale overheden;
- c) vertegenwoordigers van de sociale partners;
- d) vertegenwoordigers van de sociale werkers uit zowel de openbare als de privé-sector.

In het raam van zijn bevoegdheden kan het Comité deskundigen om advies vragen.

Bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, bepaalt de Koning de wijze waarop de leden van het Comité kunnen worden voorgedragen, het aantal leden van het Comité alsmede zijn werkingsregels. De Koning benoemt de voorzitter en de leden van het Comité.

Art. 7

Het Comité wijst uit zijn leden twee ondervoorzitters en een secretaris aan.

Het Comité werkt een reglement uit in verband met de overige nadere werking van de Waarnemingspost.

Het reglement moet door de voor Maatschappelijke Integratie bevoegde minister worden goedgekeurd.

Art. 8

Le Comité se réunit au moins une fois par mois et chaque fois que cela s'avère nécessaire au vu de ses attributions ou quand un tiers de ses membres au moins le demande.

19 janvier 2005

Yvan MAYEUR (PS)
André FRÉDÉRIC (PS)
Marie-Claire LAMBERT (PS)
Sophie PÉCRIAUX (PS)
Colette BURGEON (PS)

Art. 8

Het Comité komt ten minste eenmaal per maand in vergadering bijeen en telkens als zulks, gelet op zijn bevoegdheden, noodzakelijk lijkt of wanneer ten minste een derde van de leden van het Comité erom verzoeken een vergadering te beleggen.

19 januari 2005